

מראי מקומות- חולין ט"ו

ולפי מש"כ רש"י כאן הא לא ס"ל לר' יהודה דקנסין שוגג אטו מזיד. וביאר המהרש"א דס"ל לרש"י כאן דלא שייך לומר דהאיסור הוא משום קנס אם גם אחרים אסורים, דאין שייך לקנוס אחרים משום עבירה שלו. וא"כ, כיון דכאן דייקנין לרב דהאיסור הוא בין לו ובין לאחרים משום דדומה הוא לאיסור אכילה ביוה"כ, וא"כ ע"כ ר' יהודה ג"כ ס"ל דהאיסור הוא בין לו ובין לאחרים, שהרי רב ס"ל דמתני' ר' יהודה היא. וא"כ, נמצא דסוגיין ס"ל בדעת ר' יהודה דע"כ אין טעמו משום דקנסי' שוגג אטו מזיד, אלא משום דאסור ליהנות מן העבירה. אבל הסוגיא בגיטין דהק' דמוכח מש"י ר' יהודה דכאן דס"ל דקנסי' שוגג אטו מזיד, חולק על סוגיא דידן, וס"ל דלא אסור ר' יהודה אלא הוא עצמו (וכמו שמדוייק מדברי רש"י שם), ולכן שפיר י"ל דטעמו משום דקנס שוגג אטו מזיד. אבל סוגיין, דמוכח לומר דר' יהודה אסור גם אחריני, ע"כ ס"ל דאין טעם דר"י משום קנס, וא"כ לסוגיא דידן באמת לא יהי' שום סתירה בדברי ר' יהודה, וע"ש עוד בדברי המהרש"א מה שהאריך עוד בזה.

(ג) **ומי מצית מוקמת לה בשוגג ור' יהודה... ונוקמה כר' יוחנן הסנדלר- הק' רעק"א,** לימא דחדא מתרצתא בחברתה, דהיינו דמדקתני אע"פ שמתייב בנפשו, משמע דמיירי אף במזיד, דמשמע דשחיתתו כשרה אפי' אם שחט במזיד, וזהו לכאור' כר' יהודה, דהוי דומיא דיוה"כ, דביום אסור אפי' אם שחט בשוגג, ולאחר שבת שחיתתו כשירה, עכ"פ לאחרים, אבל אין שייך לאוקמי' כר' יוחנן הסנדלר, דהוא ס"ל דאם שחט במזיד בשבת אסור לעולם אף לאחרים, וא"כ נמצא דמה דקתני אע"פ שמתחייב בנפשו לאו דוקא, דנמצא דהיכא דשחט במזיד שחיתתו פסולה, ולא משכחת שחיתתו כשרה לר"י הסנדלר אלא אם שחט בשוגג, וא"כ שפיר מתורץ למה לא מוקמנין מתני' כר"י הסנדלר, והניח בצע"ג.

(א) **במזיד לא יאכל, דברי ר"מ- פרש"י,** דלא יאכל משום דאיכא איסורא, אלא יאכל למוצאי שבת לאחר זמן כדי שיעשו. והוסיף דגם אחרים אסורין עד מוצאי שבת בכדי שיעשו, בכדי שלא יהי' שום הנאה מהאיסור שבת שעשה. וע' ברשב"א שכ' דרש"י והבה"ג פי' דאסור במוצ"ש בכדי שיעשו, וכ' הרשב"א דטעמא דמסתבר הוא, דכיון דאסרי' לי' ביומי' כדי שלא יהנו ממעשיו הרעים, אם אתה מתירה לערב מיד, הרי הועילו מעשיו. אולם הביא מיש מי שפי' דלערב מותר מיד, דלא אמרו בכדי שיעשו אלא בדבר הנעשה ע"י גוי, כגון שהביא דורון לישראל ויש מאותו מין המחובר, א"נ גוי שהביא חלילין, וטעמא דמילתא משם דאי שרית לי' לערב מיד, אתי למימר לי' בשבת שיביא לפי שאמירה לגוי קל בעיניו. ועוד שייך גזירה זו בדבר שנעשה ע"י ישראל אלא שנעשה מאליו, כההיא דלא תמלא אשה עשיות ותורמוסין ע"ש עם חשיכה, ואם עשה כן, למוצ"ש אסורין בכדי שיעשו. אבל במבשל ליכא למגזר, שאין ישראל עשוי לבשל בשבת, ואפי' בשוגג. וגם במזיד דאסור ר' יהודה ביומי' ושרי לה לערב לאחרים, מלתא דלא שכיחא הוא ולא גזרינן בה בכדי שיעשו.

(ב) **ר' יהודה אומר, בשוגג יאכל מוצ"ש- אבל לא בשבת, וכ' רש"י דה"ה לאחרני, דאע"ג דבשוגג ליכא חיוב סקילה, מ"מ עבירה איכא, ולכן כ"ע אסור, שלא ליהנות מן העבירה.** ואין לומר דרק הוא אסור ביומי', ומשום דקנסי' שוגג אטו מזיד, אבל אחרים מותרים בו ביום, דא"כ הו"ל להיות איהו אסור לעולם, שהרי במזיד הוא אסור לעולם, ואם קנסי' שוגג אטו מזיד, הו"ל ג"כ להיות אסור לעולם. אע"כ דהאיסור בשוגג אינו משום דקנסי' אטו שוגג, אלא לאסור המעשה שבת, ולכן ממילא אין חילוק בינו לבין אחרים, דכ"ע אסורים ליהנות ממוצאי שבת. וע' במהרש"א שהביא מה שתמה המהרש"ל על דברי רש"י כאן, דהא בגמ' בגיטין (נג:) אי' להדיא דר' יהודה ס"ל דקנסי' שוגג אטו מזיד,

סקילה אלא איסור דאורייתא, וא"כ י"ל בזה לא גזרו, והניח בצ"ע).

(ה) **והציפורן, משום שהם חונקין** - והגמ' לקמן (יח.) הביא סתירה לענין ציפורן, ותי' דרק בתלושה צריך לטעם שהם חונקין, אבל במחובר פסול משום שהם מחובר, וכדעת רבי. וע' ברש"י שם, שכ' שהם מחוברים לבעל חי. ופסק השו"ע (יו"ד ו', ב') דציפורן שהוא מחובר לבהמה פסול. ותמה בחי' רעק"א שם, מהכ"ת לפסול במחובר לבהמה, הרי בשלמא אדם, שהוא הוקש לקרקעות, י"ל דמה שמחובר לו נחשב מחובר לקרקע, אבל מהכ"ת לאסור מחובר לבהמה, ע"ש שהאריך בזה, ונשאר בקו'. וע' באור שמח (גירושין א', ו', בתחלתו), דהביא מש"כ בשו"ת רעק"א כמש"כ בשו"ע, וכ' דאי"ז הביאור בהפסול מחובר, אלא הביאור הוא דסכין איקרי מאכלת, והפסול מחובר הוא שלא יהא המאכלת מחובר לדבר שאינו מאכלת, דאם עיקר גידולו הוא מדבר שאינו מאכלת, כמו שן וציפורן, בזה פסולים הם לשחיטה.

(ו) **עד כאן לא מכשיר ר' חייא אלא בדיעבד, אבל לכתחלה לא** - משמע בתוס' (ד"ה כאן) דמה דאסר לכתחלה, היינו מגזירה שמא ידרוס (ולכן לא הי' שייך לחלק בין מחובר מעיקרו ובין תלוש ולבסוף חיברו). אולם ברמב"ן לקמן (טז:) מבואר דהוי גזירה שמא ישחוט בדבר שאינו בא מכח אדם.

(ד) **המבשל לחולה בשבת אסור לבריא, גזירה שמא ירבה בשבילו** - כ' הרשב"א בשם רבנו הרב, דהיינו דגזירה שמא אחר שיניח הקדירה על האש, ירבה שם חתיכה בשבילו, ומשום הכי גזרי' שמא יעשה כך, לפי שיבא לידי איסור סקילה בכך. אבל אין לפרש שמא ירבה חתיכות בקדירה קודם שיתן אותה על האש, דאפי' עביד הכי, לית כאן איסור דאורייתא אלא דרבנן בלבד (ולא נגזור בכה"ג). והוכיח כן מהא דמותר בכה"ג להרבות ביו"ט לכתחלה, וא"כ ע"כ אינו אסור מדאורייתא בשבת, וא"כ לא נגזור בכה"ג, אע"כ דהגזירה הוא שמא יבשל בקדירה אחרת. אלא דהק', למה באמת גזרו בשבת ולא ביו"ט, הרי ביו"ט גם כן אסור לבשל בכה"ג שהוסיף עוד קדירה. ותי' דכיון דלצורך היום מותר לו לבשל כל מה שצריך א"כ ליכא למגזר שיבא לבשל בזו אחר זו. ועוד הביא מהר"י לתרץ דבשבת גזרי' משום חומרא דשבת, דחמיר טפי מיו"ט. כל זה לדעת הרשב"א, דריבוי בשיעורים בשבת אינו אלא איסור מדרבנן. אבל הר"ן בביצה (ט: בדפיו) כ' דריבוי בשיעורים בשבת הוא איסור דאורייתא, וא"כ שפיר גזרי' אפי' אטו ריבוי בשיעורים בקדרה א', ומה דריבוי בשיעורים מותר ביו"ט, היינו משום שיש חילוק גדול בין ההיתר לבשל לחולה לשבת, שאז הוי שבת נדחה מפני החולה, ורק מה שהוצרך לחולה מותר, משא"כ ביו"ט, דאיסור בישול הותרה ביו"ט לצורך יו"ט, וא"כ ממילא אין איסור להרבות בשיעורים, דלא הצריכו התורה לשקל ולדקדק, אלא יכול לבשל הרבה, כל זמן שאינו מפיש בטיחא. וע"ע במנחת חינוך (סוף מוסף השבת, אות ב', ד"ה והנה), שהק' על הר"ן, דלדבריו למה יכול לשחוט בהמה גדולה לחולה, לימא דהוי איסור דאורייתא דריבוי בשיעורין, בשלמא להרשב"א, דכל האיסור ריבוי בשיעורין בשבת הוא רק מדרבנן, ומשום גזירה שמא יתן עוד חתיכה לאחר שהקדירה הוי כבר על האש, א"כ י"ל דזה שייך רק במבשל, ולא בשוחט. אבל לדעת הר"ן, דהוי איסור דאורייתא, מא"ל (וע"ש דתי' דאולי הר"ן ס"ל דלא גזרי' אלא במבשל כנ"ל, דעובר איסור סקילה, אבל אף הר"ן מודה דסתם ריבוי בשיעורין אינו אלא איסור